

GURUH LOYIHALARI ASOSIDA YUQORI SINFLARDA INGLIZ TILINI O'QITISH TAJRIBASI (GURUH ISHI: TAQDIMOTLAR, PLAKATLAR, VIDEO YARATISH)

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston
milliy universiteti Jizzax filiali psixologiya
fakulteti filologiya tillarni o'qitish
ingliz tili yo'nalishi 4-bosqich talabasi
Ne'matov Asilbek Ma'rufjon o'g'li*

nmv812@gmail.com

Telefon: +998977157017

*Ilmiy rahbar: Xaydarova Shoiraxaydarova qizi
shoiraxaydarova@mail.ru*

Annotatsiya: Mazkur maqolada yuqori sinflarda ingliz tilini o'qitishda guruh loyihalariga asoslangan ta'lim yondashuvining nazariy va amaliy jihatlari yoritib berilgan. Tadqiqotda loyiha asosida o'qitish jarayoni o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda samarali metod sifatida tahlil qilinadi. Xususan, guruh ishi shaklida tashkil etilgan taqdimotlar, plakatlari va video loyihalar o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirishi, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni shakllantirishdagi o'rni ilmiy asoslarda ko'rsatib beriladi. Shuningdek, mazkur yondashuv o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalari, jamoada ishlash madaniyati hamda ingliz tilidan amaliy foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishi ta'kidlanadi. Maqolada guruh loyihalarini rejalashtirish, amalga oshirish va baholash bosqichlari batafsil tahlil qilinib, ularni dars jarayoniga samarali integratsiya qilish bo'yicha metodik tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: guruh loyihalarini, loyiha asosida o'qitish, kommunikativ kompetensiya, ingliz tili, yuqori sinflar.

Kirish: Bugungi globallashtirish jarayonida ingliz tilini o'qitish mazmuni va metodikasiga bo'lgan talablar tobora ortib bormoqda. Zamonaviy ta'lim tizimida chet tilini o'rganish faqat grammatik qoidalarini yodlash yoki alohida lug'aviy birliklarni o'zlashtirish bilan cheklanib qolmasdan, balki o'quvchilarda real muloqot jarayonida til birliklaridan samarali foydalanish, jamoa bilan ishlash, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirishni ham taqozo etadi.¹ Ayniqsa, yuqori sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish masalasi chet tili ta'limining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Shu

¹ Harmer, J. How to Teach English. London: Longman, 2007, 45-102 pp.

nuqtayi nazardan, an'anaviy o'qitish usullari bilan bir qatorda innovatsion va interaktiv metodlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda chet tillarini o'qitishda guruh loyihalari asosida ta'lim berish samarali pedagogik yondashuvlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.² Guruh loyihalari o'quvchilarning o'zaro hamkorlikda ishlashini ta'minlaydi, ularni faol ishtirokchiga aylantiradi va o'rganilayotgan tilni amaliy faoliyat jarayonida qo'llash imkonini beradi. Ingliz tili darslarida guruh ishi asosida tashkil etilgan taqdimotlar, plakatlar va video loyihalar o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi, dars jarayonini jonlantiradi hamda o'rganilgan bilimlarni real vaziyatlarda mustahkamlashga xizmat qiladi. Ushbu maqolada yuqori sinflarda ingliz tilini o'qitishda guruh loyihalaridan foydalanish tajribasi, ularning o'quvchilarning nutqiy, lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rni ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

Asosiy qism: Yuqori sinflarda ingliz tilini o'qitish jarayonida guruh loyihalaridan foydalanish o'quvchilarning ta'lim jarayoniga faol jalb etilishini ta'minlaydi va tilni o'zlashtirish samaradorligini oshiradi. Bunday yondashuvda o'quvchilar bilimni tayyor shaklda qabul qiluvchi emas, balki uni izlab topuvchi, tahlil qiluvchi va amaliyotda qo'llovchi subyekt sifatida ishtirok etadilar. Guruh loyihalari asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda ingliz tili muloqot vositasi sifatida namoyon bo'lib, o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalash, bahs-munozaralarda qatnashish va jamoa bilan hamkorlikda ishlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.³ Bu esa ularning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Guruh ishi jarayonida o'quvchilar o'zaro muloqotga kirishib, ingliz tilida fikr almashadilar, vazifalarni taqsimlaydilar va loyiha ustida birgalikda ishlaydilar. Ushbu jarayon til o'rganishda tabiiy muhitni yaratib, o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'quvchilar muayyan mavzuni chuqur o'rganish jarayonida yangi leksik birliklarni faol o'zlashtiradilar va ularni kontekstda qo'llashni o'rganadilar. Shuningdek, grammatik tuzilmalar ham muloqot jarayonida tabiiy ravishda mustahkamlanadi, chunki o'quvchilar fikrlarini aniq ifodalash uchun turli grammatik shakllardan foydalanishga ehtiyoj sezadilar.

Taqdimotlar tayyorlash guruh loyihalarining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u o'quvchilarning nutqiy faoliyatini sezilarli darajada faollashtiradi. Taqdimot jarayonida o'quvchilar mavzu bo'yicha to'plagan ma'lumotlarini ingliz tilida tizimli tarzda bayon etadilar, asosiy g'oyalarni ajratib ko'rsatadilar va auditoriya oldida o'z

² Richards, J. C., Rodgers, T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014, 15-77 pp.

³ Brown, H. D. *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. New York: Pearson Education, 2007, 84-134 pp.

fikrlarini himoya qiladilar. Bu jarayon o'quvchilarda nutqni rejalashtirish, mantiqiy izchillikni saqlash va tinglovchilar bilan samarali aloqa o'rnatish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, savol-javob jarayoni o'quvchilarning spontan nutqini rivojlantiradi va ularni tezkor fikrlashga undaydi.

Plakatlar bilan ishlash jarayoni esa ingliz tili darslarida yozma va vizual faoliyatni uyg'unlashtirgan holda tashkil etiladi. Plakat tayyorlash davomida o'quvchilar matnni qisqartirish, asosiy ma'lumotlarni ajratib olish va ularni ingliz tilida aniq ifodalashga o'rganadilar.⁴ Bu jarayon o'quvchilarning yozma nutqini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning tahliliy fikrlashini ham kuchaytiradi. Plakatlarni himoya qilish jarayonida esa o'quvchilar o'z ishlarini izohlab beradilar, guruh nomidan chiqish qilishadi va jamoa oldida so'zlash tajribasini orttiradilar. Bu esa ularning nutqiy ishonchini oshirishga xizmat qiladi.

Video loyihalar yuqori sinf o'quvchilari uchun ayniqsa qiziqarli va samarali bo'lib, ular ingliz tilini o'rganish jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni integratsiya qilish imkonini beradi. Video yaratish jarayonida o'quvchilar ssenariy yozish, dialoglar tuzish va rol ijro etish orqali tilni amaliy faoliyatda qo'llaydilar. Bu jarayonda talaffuz, intonatsiya va nutqning ravonligiga alohida e'tibor qaratiladi, bu esa fonetik ko'nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, video loyihalar o'quvchilarning ijodiy yondashuvini kuchaytiradi va ularni mustaqil ishlashga undaydi.

Guruh loyihalari asosida o'qitish jarayonida o'quvchilar ijtimoiy ko'nikmalarni ham rivojlantiradilar. Jamoa bilan ishlash davomida ular bir-birini tinglash, fikriga hurmat bilan qarash va kelishuvga erishish kabi muhim kompetensiyalarni egallaydilar. Bu ko'nikmalar nafaqat ingliz tilini o'rganishda, balki o'quvchilarning kelajakdagi ta'limiy va kasbiy faoliyatida ham muhim ahamiyatga ega. Guruh ishida har bir o'quvchi o'z vazifasini mas'uliyat bilan bajarishga intiladi, chunki umumiy natija barcha a'zolarining faol ishtirokiga bog'liq bo'ladi. Guruh loyihalari o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Loyiha ustida ishlash jarayonida o'quvchilar qo'shimcha manbalardan foydalanadilar, axborotni izlaydilar va uni tahlil qiladilar. Bu jarayon ularni tanqidiy fikrlashga, ma'lumotni saralashga va o'z fikrlarini asoslashga o'rgatadi. Ingliz tilida materiallar bilan ishlash esa ularning tilni o'zlashtirish darajasini yanada oshiradi va tilga nisbatan ishonchni mustahkamlaydi.

Bundan tashqari, guruh loyihalari asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. An'anaviy dars shakllariga nisbatan bunday yondashuv o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. O'quvchilar o'z mehnatlari natijasini ko'rganda, masalan, muvaffaqiyatli taqdimot

⁴ Jalolov, J. J. Chet tillarni o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2012, 112-168 pp.

yoki yaratilgan video orqali, o'zlariga bo'lgan ishonchlari ortadi va ingliz tilini o'rganishga bo'lgan ijobiy munosabat shakllanadi.

Xulosa: Yakuniy xulosaga kelsak, yuqori sinflarda ingliz tilini o'qitishda guruh loyihalari asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning nutqiy va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim pedagogik ahamiyatga ega bo'lgan samarali metodlardan biri hisoblanadi. Mazkur yondashuvda ingliz tili faqat nazariy bilimlar majmui sifatida emas, balki real muloqot vositasi sifatida qo'llanilib, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Tadqiqot davomida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, guruh ishi asosida bajariladigan taqdimotlar, plakatlari va video loyihalar o'quvchilarning tilni amaliy faoliyat orqali o'zlashtirishiga, mustaqil fikrlashiga va jamoa bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Guruh loyihalari jarayonida o'quvchilar o'zaro muloqotga kirishib, ingliz tilida fikr almashish, bahs-munozara olib borish va umumiy qarorga kelish tajribasini orttiradilar. Bu esa ularning og'zaki nutqini rivojlantirish bilan bir qatorda, so'z boyligini kengaytirish va grammatik tuzilmalarni kontekstda to'g'ri qo'llash qobiliyatini mustahkamlaydi. Ayniqsa, taqdimotlar orqali o'quvchilar nutqni rejalashtirish, mantiqiy izchillikni saqlash, auditoriya bilan samarali muloqot qilish hamda o'z fikrlarini asosli ravishda himoya qilish ko'nikmalarini egallaydilar. Bunday faoliyatlari o'quvchilarning nutqiy ishonchini oshiradi va ularni erkin so'zlashga undaydi. Plakatlari bilan ishlash jarayoni esa o'quvchilarning yozma nutqini rivojlantirish, axborotni tahlil qilish va asosiy g'oyalarni qisqa hamda aniq shaklda ifodalash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Vizual va matnli materiallarning uyg'unligi o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirib, ularni o'z ishlarini jamoa oldida taqdim etishga tayyorlaydi. Video loyihalar esa ingliz tilini o'rganish jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni integratsiya qilish imkonini berib, o'quvchilarning talaffuz, intonatsiya va nutq ravonligini oshiradi. Video yaratish jarayonida o'quvchilar ssenariy yozish, dialog tuzish va rol ijro etish orqali tilni kompleks tarzda o'zlashtiradilar, bu esa ularning ijodiy salohiyatini ham rivojlantiradi.

Shuningdek, guruh loyihalari asosida o'qitish o'quvchilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Jamoa bilan ishlash davomida o'quvchilar mas'uliyatni his qilish, o'zaro hurmat asosida hamkorlik qilish va umumiy maqsad sari intilish kabi muhim hayotiy ko'nikmalarni egallaydilar. Bu ko'nikmalar nafaqat ingliz tilini o'rganishda, balki o'quvchilarning kelajakdagi ta'limiy va kasbiy faoliyatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Guruh loyihalarining motivatsion jihatini ham alohida e'tiborga loyiq bo'lib, o'quvchilar o'z mehnatlari natijasini ko'rgan sari til o'rganishga bo'lgan qiziqishlari yanada ortadi.

Umuman olganda, yuqori sinflarda ingliz tilini o'qitishda guruh loyihalaridan tizimli va maqsadli foydalanish dars jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning nutqiy, lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarini har

tomonlarni rivojlantiradi. Shu bois, zamonaviy ingliz tili darslarida guruh ishi asosida tashkil etilgan taqdimotlar, plakatlarni va video loyihalarni an'anaviy va innovatsion metodlar bilan uyg'unlashtirib qo'llash ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Harmer, J. How to Teach English. London: Longman, 2007, 45-102 pp.
2. Richards, J. C., Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014, 15-77 pp.
3. Brown, H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education, 2007, 84-134 pp.
4. Jalolov, J. J. Chet tillarni o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2012, 112-168 pp.
5. Thomas, J. W. A Review of Research on Project-Based Learning. San Rafael: Autodesk Foundation, 2000, 1-22 pp.
6. Nunan, D. Task-Based Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 1-35 pp.
7. Hedge, T. Teaching and Learning in the Language Classroom. Oxford: Oxford University Press, 2000, 50-97 pp.
8. Тугалов И. и др. Роль чтения художественной литературы в процессе воспитания //Science and Education. – 2021. – Т. 2. – №. 6. – С. 657-659.
9. Xatamovich T. I. Formation Of Readers' Reception in The Process of Studying Modern Foreign Literature //Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching. – 2022. – Т. 5. – С. 59-62.
10. Khatamovich T. I. Improving of artistic talents on students with the use of projective research knowledge, skills and abilities //Current research journal of pedagogics. – 2022. – Т. 3. – №. 02. – С. 97-102.
11. Khatamovich T. I. Aesthetic Education as an Important Factor of Spiritual Development //Texas Journal of Philology, Culture and History. – 2022. – Т. 6. – С. 10-12.
12. Тугалов И. Бадий талкин ёрдамида психологик таҳлил //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 493-495.
13. Уразова Э., Тугалов И., Цой М. Интеллектуальные обучающие системы //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 221-223.
14. Tugalov Ismat Xatamovich. Rus va o'zbek tillarida zamon tushunchasini ifodalovchi so'zlarni solishtirish. XORAZM MA'MUN AKADEMIYASI AXBOROTNOMASI –12/4-2023

15. Tugalov Ismatjon Xatamovich. (2023). EFFECTIVENESS OF USING VISUAL AND TECHNICAL TEACHING TOOLS IN TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE. *International Journal of Advance Scientific Research*, 3(12), 41–43. <https://doi.org/10.37547/ijasr-03-12-07>.

INTERNET MA'LUMOTLARI:

16. <https://www.teachingenglish>
17. <https://www.cambridgeenglish>
18. <https://www.edutopia>

